

Milieujaarverslag HVO-Querido 2016

13-06-2017

Documentnaam: Milieujaarverslag 2016	Pagina 1 van 14
Beheerder/eigenaar: S. Valk (Facilitaire Organisatie)	Status: Vastgesteld
Versie: 2.1	Vaststellingsdatum: 19-7-2017
Versiedatum: 13 juni 2017	Vaststelling door: MT

Voorwoord

Duurzame zorg, dat is waar we als organisatie voor gáán. HVO-Querido is een maatschappelijke organisatie en vanuit dat oogpunt vinden we dat onze leefomgeving zo gezond en prettig mogelijk moet zijn. Daarnaast streven we naar toekomstbestendige zorg. Dat betekent dat we goed kijken hoe middelen worden ingezet. Besparen op bijvoorbeeld water en energie levert de organisatie naast milieuwinst ook gewoon geld op. Geld dat we vervolgens aan zorg kunnen besteden.

Het Milieuplatform Zorgsector benaderde ons in 2011. We hebben toen afgewogen of het haalbaar was om op relatief korte termijn aan de strenge eisen te voldoen die de milieuthermometer stelt. Er zijn natuurlijk ook andere belangrijke zaken en primair gaat het bij ons nu eenmaal om het bieden van de best mogelijke zorg. Wat bleek? Er was volop enthousiasme in de teams en bij onze facilitaire organisatie aanwezig om aan de hoge eisen te willen voldoen. Ik ben trots op wat er vervolgens gepresteerd is. Na het behalen van de bronzen certificering heeft HVO-Querido eind 2015 de Green Deal 'Nederland op weg naar Duurzame Zorg' ondertekend. Dat houdt onder meer in dat we duurzame bedrijfsvoering hoog op de agenda zetten en kennis en ervaring delen met andere zorginstellingen. De ambitie voor toekomstbestendige zorg heeft begin 2016 tot de zilveren certificering geleid voor 17 van onze locaties. Inmiddels zie ik dat aandacht voor duurzaamheid integraal onderdeel van ons beleid is geworden. Of het nu gaat om vervoer, inkoop, energie, verbruik van materialen of om afval – in alles zit aandacht voor een verantwoorde en duurzame werkwijze.

Ook in 2017 en de komende jaren blijft duurzaamheid hoog op de agenda staan, zodat we samen blijven zorgen: voor elkaar, voor het hier en nu, en voor het daar en straks.

Clemens Blaas
Bestuurder

Documentnaam: Milieujaarverslag 2016	Pagina 2 van 14
Beheerder/eigenaar: S. Valk (Facilitaire Organisatie)	Status: Vastgesteld
Versie: 2.1	Vaststellingsdatum: 19-7-2017
Versiedatum: 13 juni 2017	Vaststelling door: MT

Inhoudsopgave

1.	Inleiding	4
1.1	Achtergrond	4
1.2	Dit milieujaarsverslag	4
1.3	Voor wie	5
1.4	Green Deal	5
1.5	Investeringen	5
1.6	Ambities	6
2.	Organisatie	7
2.1	Rollen en verantwoordelijkheden	7
2.2	Monitoren en evalueren	8
2.3	Communicatie	8
3.	Monitoring milieubelasting	10
3.1	Energie	10
3.2	Water	11
3.3	Afval	11
3.4	CO ₂ -footprint	12
4.	Milieubeleid voor de toekomst	13
4.1	Duurzaam inkopen	13
4.2	Meerjarenonderhoudsplan	13
4.3	Duurzaamheidsprojecten	14

Documentnaam: Milieujaarsverslag 2016	Pagina 3 van 14
Beheerder/eigenaar: S. Valk (Facilitaire Organisatie)	Status: Vastgesteld
Versie: 2.1	Vaststellingsdatum: 19-7-2017
Versiedatum: 13 juni 2017	Vaststelling door: MT

1. Inleiding

1.1 Achtergrond

Op 7 november 2011 heeft HVO-Querido samen met de gemeente Amsterdam, AgentschapNL, Milieuplatform Zorgsector en Stichting Milieukeur het convenant Zorg voor duurzaamheid getekend. Met de ondertekening van het convenant conformeerde onze organisatie zich aan het verbeteren van de milieuprestaties, zodat we binnen drie jaar voldoen aan wet- en regelgeving en bijdragen aan de verduurzaming van zorgsector en de gemeente Amsterdam.

De ondertekening van het convenant is voor onze organisatie het startpunt geweest om onze milieuprestaties onder de loep te nemen en hierop actie te ondernemen.

Vragen die hierbij centraal stonden waren:

- Hoe zit het met ons energie- en waterverbruik?
- Hoeveel afval produceren we?
- Hoe scoren onze installaties en apparaten op het gebied van milieu?
- Worden er milieubelastende of zelfs gevaarlijke stoffen gebruikt?

Als handvat voor de verduurzaming heeft het Milieuplatform Zorg (MPZ) in samenwerking met Stichting Milieukeur (SMK) de Milieuthermometer ontwikkeld. De Milieuthermometer is een hulpmiddel voor het inventariseren, controleren, monitoren en het beheren van diverse milieueisen en duurzaamheidsaspecten waaraan we moeten voldoen. De milieuthermometer kent drie niveaus, waaraan kan worden voldaan: brons, zilver en het hoogst haalbare, goud. HVO-Querido heeft momenteel voor alle 24-uurs zorglocaties een zilveren certificaat.

1.2 Dit milieujaarverslag

Dit verslag is het eerste milieujaarverslag van HVO-Querido en omvat:

1. Een overzicht van wat er in 2016 in onze organisatie is gebeurd op het gebied van milieu, waaronder het energie en waterverbruik, de CO2 footprint en de afvalproductie.
2. Ons programma voor verbetering van milieuprestaties. Welke doelen stellen we om onze prestaties te verbeteren?

Met dit milieujaarverslag geven we tevens invulling aan de verplichte eis van de Milieuthermometer voor de zilveren certificering voor het openbaar maken van de milieuprestaties en ambities in de vorm van een milieujaarverslag.

Documentnaam: Milieujaarverslag 2016	Pagina 4 van 14
Beheerder/eigenaar: S. Valk (Facilitaire Organisatie)	Status: Vastgesteld
Versie: 2.1	Vaststellingsdatum: 19-7-2017
Versiedatum: 13 juni 2017	Vaststelling door: MT

1.3 Voor wie

Met dit milieujaarsverslag informeren wij onze externe relaties, andere belangstellenden en medewerkers over wat wij doen op het gebied van milieu als integraal onderdeel van onze bedrijfsvoering.

1.4 Green Deal

Naast het convenant Zorg voor duurzaamheid, waarin de milieuthermometer zorg een hoofdrol speelt, heeft HVO-Querido zich in 2015 ook aangesloten bij de Green Deal. De voornaamste doelstellingen zijn het uitwisselen van ambities, ervaringen en kennis.

1.5 Investeringen

In 2015 en 2016 is geïnvesteerd met als doel het terugdringen van het water- en energiegebruik. De investeringen zijn onderverdeeld in drie groepen:

1. Technische maatregelen
2. Optimalisatie van regeltechniek en gebouwbeheer
3. Gedragscampagne

Met deze drie groepen wordt geïnvesteerd in nieuwe techniek (1), het juist gebruik en beheer van bestaande techniek (2) en het verbeteren van het bewustzijn bij personeel en cliënten van water- en energiegebruik (3).

Een deel van de investeringen heeft reeds plaatsgevonden (1^e tranche) en een deel zal vanaf 2017 worden uitgevoerd (2^e tranche). In onderstaande tabel zijn de investeringen per categorie weergegeven.

Documentnaam: Milieujaarsverslag 2016	Pagina 5 van 14
Beheerder/eigenaar: S. Valk (Facilitaire Organisatie)	Status: Vastgesteld
Versie: 2.1	Vaststellingsdatum: 19-7-2017
Versiedatum: 13 juni 2017	Vaststelling door: MT

Werkzaamheden	Investering 1^e tranche (in euro, incl. BTW)	Investering 2^e tranche (in euro, incl. BTW)
Projectmanagement inclusief EPA advies en PV (realisatie)	€54.000	€30.000
Gebruiksmaatregelen	€421.000	€363.000
Performance scans verwarmingsinstallaties	€30.000	
Selectie regeltechniek		€228.000
Regeltechniek kleine aanpassingen + begeleiding		€73.000
Selectie zonnepanelen (met subsidie)		€151.000
Selectie gedragscampagne		€37.000
LED verlichting		€15.000
Legionella beheerssysteem		€110.000
Totaal	€505.000	€1.007.000

1.6 Ambities

HVO-Querido heeft volgende ambities voor de komende jaren:

- Zorg dragen dat al onze 24-uurszorglocaties voldoen aan het niveau zilver van de certificering van de milieuthermometer. Hiervoor zal in 2017 een nieuwe locatie in Haarlem (Wilhelminastraat) worden voorbereid op de certificering;
- Het verder integreren van milieu- en duurzaamheidsaspecten in het bedrijfsbeleid en onze bedrijfsvoering door het opstellen van milieubeleid. Daarbovenop het integraal integreren van ons milieubeleid in bestaand beleid;
- Het continu verbeteren van onze milieuprestaties binnen de mogelijkheden en kaders om waar mogelijk verdere kostenbesparingen op langere termijn te kunnen bewerkstelligen. Hiermee willen we toekomstbestendige zorg leveren.

Documentnaam: Milieujaarsverslag 2016	Pagina 6 van 14
Beheerder/eigenaar: S. Valk (Facilitaire Organisatie)	Status: Vastgesteld
Versie: 2.1	Vaststellingsdatum: 19-7-2017
Versiedatum: 13 juni 2017	Vaststelling door: MT

2. Organisatie

2.1 Rollen en verantwoordelijkheden

Elke functie binnen HVO heeft zijn eigen verantwoordelijkheden om invulling te geven aan de realisatie van de acties uit de milieuthermometer.

Bestuurder	• Besluitvorming
Directeuren	• De directeuren hebben een belangrijke aansturende rol wat betreft het invoeren van de maatregelen uit de milieuthermometer.
Facilitaire organisatie	• De facilitaire organisatie coördineert het uitvoeringsprogramma. Zij monitort en evalueert de voortgang en rapporteert dit aan de directie. De milieucoördinator heeft m.b.t. milieu de aanvoedersrol binnen de facilitaire organisatie. • Verantwoordelijk voor het uitvoeren van acties met betrekking tot het opstellen van beleid, inkoop, communicatie en centraal te organiseren activiteiten of te faciliteren voorzieningen.
Teammanagers en aandachtsfunctionarissen binnen zelfsturende teams	• Verantwoordelijk voor het uitvoeren en naleven van beleid en voorschriften op de locaties
Contactpersoon milieuthermometer	• Per locatie is een contactpersoon milieuthermometer aangesteld voor de monitoring en uitvoering van de eisen uit de milieuthermometer op locatie.

Documentnaam: Milieujaarverslag 2016	Pagina 7 van 14
Beheerder/eigenaar: S. Valk (Facilitaire Organisatie)	Status: Vastgesteld
Versie: 2.1	Vaststellingsdatum: 19-7-2017
Versiedatum: 13 juni 2017	Vaststelling door: MT

2.2 Monitoren en evalueren

Bij de facilitaire organisatie zijn voor verschillende thema's (o.a. huisvesting en energie, voeding, schoonmaak en afval) verschillende verantwoordelijken aangesteld. Het proces van monitoren, evalueren en bijsturen is onderdeel van hun dagelijkse werkzaamheden.

Jaarlijks wordt in het eerste kwartaal een milieuvverslag gemaakt. Dit verslag bevat een overzicht van de geregistreerde milieugegevens, een overzicht van de voortgang van het Milieuprogramma en een evaluatie van de ondernomen acties in relatie tot de milieugegevens.

2.3 Communicatie

2.3.1 Interne communicatie

Binnen onze organisatie is in 2016 bij diverse onderdelen aandacht besteed aan milieuzorg. In het kader van het verbeteren van onze milieuprestaties betrekken we de medewerkers bij de beleidsvorming en de uitvoering van het beleid.

Vast intern en extern aanspreekpunt voor milieuzaken zijn de milieucoördinator en de betreffende verantwoordelijke (van het thema) van de facilitaire dienst.

Specifiek voor de milieuthermometer komen de contactpersonen milieuthermometer van de verschillende locaties samen met de milieucoördinator om te monitoren en evalueren, maar ook om ervaringen en tips uit te wisselen.

Documentnaam: Milieujaarverslag 2016	Pagina 8 van 14
Beheerder/eigenaar: S. Valk (Facilitaire Organisatie)	Status: Vastgesteld
Versie: 2.1	Vaststellingsdatum: 19-7-2017
Versiedatum: 13 juni 2017	Vaststelling door: MT

2.3.2 Externe communicatie

Voor 2016 stond relatiebeheer met externe partijen (ook verhuurders) op de agenda. Periodiek vond in het kader van de Milieuthermometer een overleg plaats waarbij aanwezig zijn: de gemeente Amsterdam Dienst Milieu en Bouwtoezicht, Milieuplatform zorg en drie zorginstellingen: HVO-Querido, Cordaan en Amsta.

Na het behalen van de zilveren certificering op 25 april 2016 is een persbericht verstuurd. Het artikel is terug te lezen op website van HVO-Querido (<http://hvoquerido.nl/uitreiking-17-zilveren-milieucertificaten-techniek-management-en-gedrag/>)

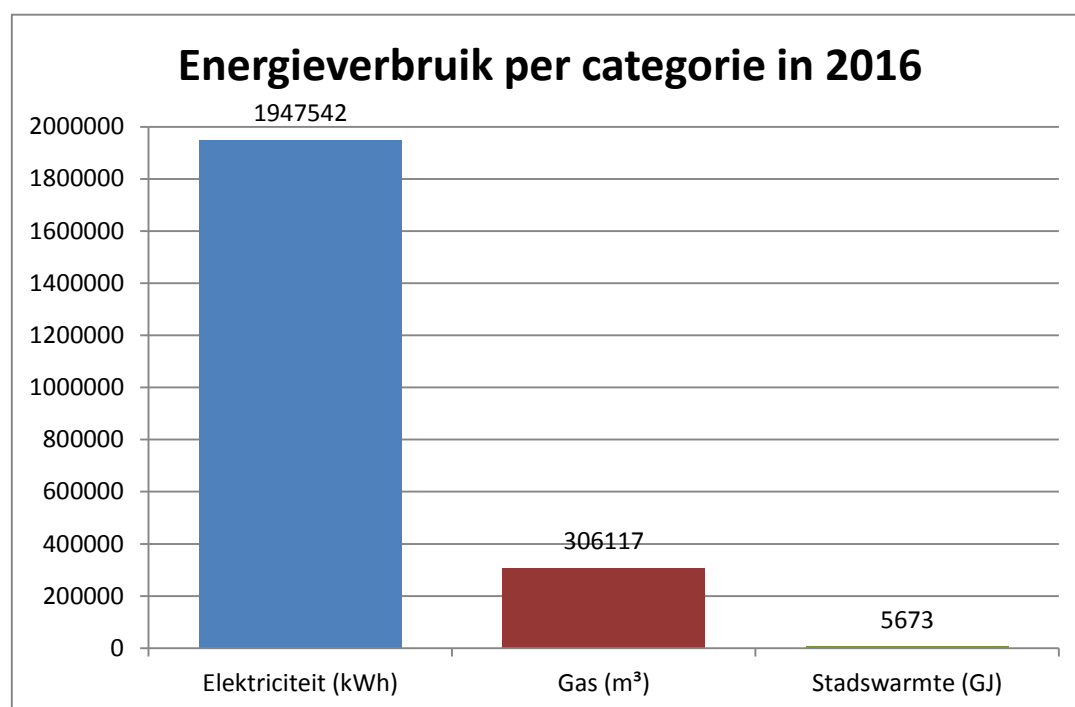
Om verder energiebesparende maatregelen te realiseren is afstemming nodig met woningbouwcorporaties. Nauwe communicatie met woningbouwcorporaties is nodig om maatregelen te kunnen realiseren die gebouwgebonden zijn en buiten de directe invloedssfeer liggen van HVO-Querido (Energie, Lucht, Verbouw).

Documentnaam: Milieujaarsverslag 2016	Pagina 9 van 14
Beheerder/eigenaar: S. Valk (Facilitaire Organisatie)	Status: Vastgesteld
Versie: 2.1	Vaststellingsdatum: 19-7-2017
Versiedatum: 13 juni 2017	Vaststelling door: MT

3. Monitoring milieubelasting

3.1 Energie

Van de verschillende locaties is in 2016 het energieverbruik gemonitord. Waar mogelijk zijn de locaties uitgerust met slimme meters om de registratie te vergemakkelijken. In onderstaand overzicht worden de elektriciteitsverbruiken, gasverbruiken en/of (stads)warmteverbruiken gepresenteerd voor de 17 24-uurszorglocaties tezamen.

Wegens omstandigheden zijn de registraties vanaf Q3 2015 niet meer compleet. Ook voor 2016 zijn de gegevens niet compleet geregistreerd, maar zijn voldoende gegevens verkregen. Vanaf Q2 2017 worden de registraties door een nieuwe partij opgepakt, waarbij de prioriteit voor goede gegevens nadrukkelijk kenbaar is gemaakt.

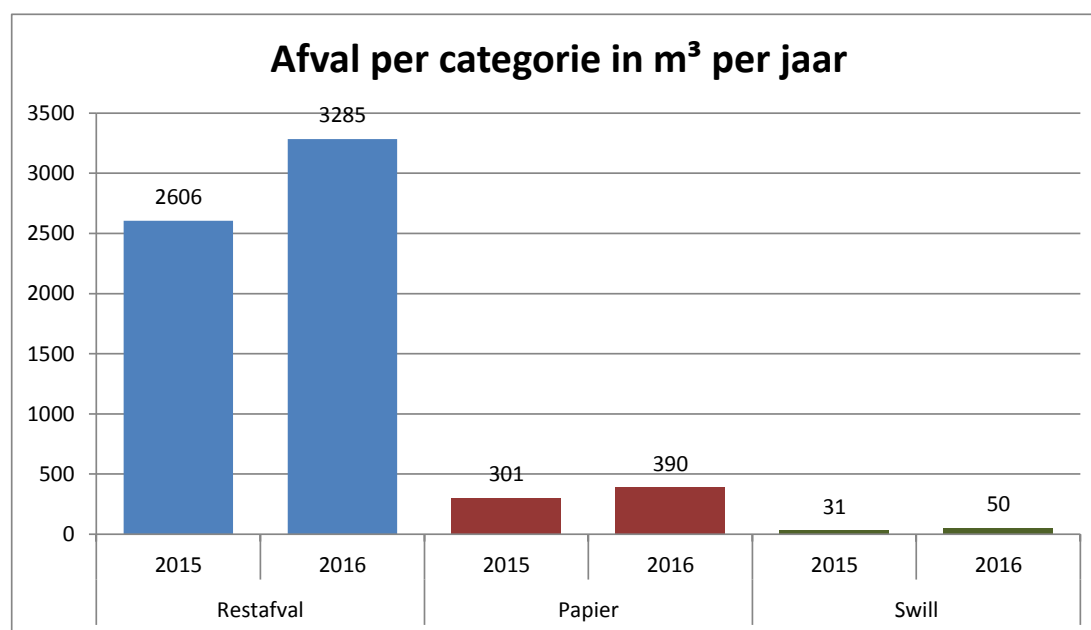
Documentnaam: Milieujaarsverslag 2016	Pagina 10 van 14
Beheerder/eigenaar: S. Valk (Facilitaire Organisatie)	Status: Vastgesteld
Versie: 2.1	Vaststellingsdatum: 19-7-2017
Versiedatum: 13 juni 2017	Vaststelling door: MT

3.2 Water

Van de verschillende locaties wordt het waterverbruik gemonitord. HVO-Querido heeft in 2016 het waterverbruik helaas niet adequaat gemonitord. Vanaf Q2 2017 worden de registraties structureel aangepakt, zodat in 2017 de registraties weer op orde zullen zijn.

3.3 Afval

Van de verschillende locaties wordt de afvalproductie gemonitord. Het afval wordt zoveel als mogelijk gescheiden afgevoerd. In onderstaand overzicht is de afvalproductie opgesplitst naar de verschillende afvaltypes gepresenteerd voor 2015 en 2016 voor de 17 24-uurs zorglocaties.

Documentnaam: Milieujaarverslag 2016	Pagina 11 van 14
Beheerder/eigenaar: S. Valk (Facilitaire Organisatie)	Status: Vastgesteld
Versie: 2.1	Vaststellingsdatum: 19-7-2017
Versiedatum: 13 juni 2017	Vaststelling door: MT

3.4 CO₂-footprint

Van de verschillende locaties wordt het energieverbruik, waterverbruik en afvalproductie gemonitord. Deze aspecten samen zorgen voor een (directe en/of indirecte) CO₂ uitstoot. Met een CO₂-footprint is een maat voor de milieubelasting bepaald, die gemonitord en geëvalueerd wordt. De CO₂-footprint is gebaseerd op het elektriciteitsverbruik (windenergie), gasverbruik, warmteverbruik en vervoer en betreft een CO₂-uitstoot van 703,5 ton CO₂ in 2016 voor de 17 24-uurs zorglocaties.

Documentnaam: Milieujaarsverslag 2016	Pagina 12 van 14
Beheerder/eigenaar: S. Valk (Facilitaire Organisatie)	Status: Vastgesteld
Versie: 2.1	Vaststellingsdatum: 19-7-2017
Versiedatum: 13 juni 2017	Vaststelling door: MT

4. Milieubeleid voor de toekomst

4.1 Duurzaam inkopen

Voor de zilveren certificering van de Milieuthermometer is Duurzaam Inkopen een verplichte eis. Ook voordat duurzaam inkopen een verplichte eis was, heeft HVO-Querido het inkoopproces al professioneel aangepakt. Sinds 2016 is echter de duurzaamheidscomponent hierin goed geborgd door middel van het inkoopbeleidsplan van januari 2016. Hierin wordt het duurzame inkoopproces beschreven en gedragen door het bestuur en de facilitaire organisatie. Uitgangspunt van het inkoopbeleid is dat bij alle aanbestedingen de eisen uit de Milieuthermometer vanaf het begin worden meegenomen en daarnaast voor een groot aantal productgroepen de eisen vastgesteld door de overheid (www.pianoo.nl) verplicht worden gesteld.

4.2 Meerjarenonderhoudsplan

HVO-Querido wordt door verschillende partijen geadviseerd op het gebied van verbetermogelijkheden. Zo worden door Weerdenburg Huisvesting Consultants (WHC) en Duijnwijk respectievelijk registraties uitgevoerd en installaties gecontroleerd en onderhouden. Beide partijen adviseren ook over de mogelijke energiebesparingsmogelijkheden op de verschillende locaties. Daarnaast wordt door Het Vastgoedbureau een Meerjarenonderhoudsplan opgesteld waarin deze verbetermogelijkheden worden verwerkt.

Documentnaam: Milieujaarsverslag 2016	Pagina 13 van 14
Beheerder/eigenaar: S. Valk (Facilitaire Organisatie)	Status: Vastgesteld
Versie: 2.1	Vaststellingsdatum: 19-7-2017
Versiedatum: 13 juni 2017	Vaststelling door: MT

4.3 Duurzaamheidsprojecten

4.3.1 Elektrische auto's

HVO-Querido heeft vele panden over geheel Amsterdam en Haarlem, deze moeten voor diverse doeleinden regelmatig bezocht worden. Hiervoor zijn als vervoersmiddelen zeven volledig elektrische auto's aangeschaft. Gezamenlijk zijn de auto's goed voor de vermindering van 15,4 ton CO₂ uitstoot per jaar volgens <https://www.hivos.nl/>.

4.3.2 Hotelsysteem

Bij een tweetal panden (Robert Koch en BW Masira) is in 2016 een pilot gedraaid om de verwarming en elektriciteit te regelen volgens het hotel-principe. Dit houdt in dat de elektriciteit en verwarming pas aan kunnen op het moment dat de sleutel (druppel) naast de voordeur wordt opgehangen. Uiteraard zijn de koelkasten en vriezers geen onderdeel van dit systeem. Hiermee wordt voorkomen dat bij het verlaten van de kamer de verwarming en elektrische apparaten onnodig aan blijven staan. Dit kan een grote energie- en daarmee kostenbesparing opleveren.

4.3.3 Zonnepanelen en windturbines

Voor de verschillende panden is in 2016 geïnventariseerd welke daken geschikt zijn voor de installatie van zonnepanelen en/of windturbines. Voor de windturbines wordt gedacht aan kleine exemplaren die ontworpen zijn voor stedelijk gebied. Naast de inkoop van groene stroom kan hiermee ook zelf groene stroom worden opgewekt.

Documentnaam: Milieujaarsverslag 2016	Pagina 14 van 14
Beheerder/eigenaar: S. Valk (Facilitaire Organisatie)	Status: Vastgesteld
Versie: 2.1	Vaststellingsdatum: 19-7-2017
Versiedatum: 13 juni 2017	Vaststelling door: MT